

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

TUŽILAC

Hag, Aruša, 9. decembar 2015.

Obraćanje sudije Hassana B. Jallowa, tužioca Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu i Mehanizma za međunarodne krivične sudove, Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija 9. decembar 2015.

Gospodine predsedniče, ekscelencije,

Zadovoljstvo mi je da ovom cenjenom Savetu još jednom predstavim svoj šestomesečni izveštaj i ocenu rada tužilaštava Mehanizma i, po poslednji put, MKSR. Dozvolite mi da počnem s rezidualnim Mehanizmom.

S obzirom na predstojeće zatvaranje MKSR, Tužilaštvo rezidualnog Mehanizma je preuzelo funkcije Tužilaštva MKSR, a nastavlja da ih preuzima i od Tužilaštva MKSJ. Intenzivirane su aktivnosti na lociranju trojice optuženih koji su u bekstvu za koje je određeno da treba da im se sudi pred Mehanizmom. Ulažemo značajne napore kako bismo obezbedili njihovo hapšenje i izvođenje pred lice pravde pred Mehanizmom, odnosno u Ruandi, kako je planirano. Sa zadovoljstvom mogu obavestiti Savet da je Ladislav Ntaganzwa, jedan od šestorice optuženih u bekstvu čiji je predmet sa MKSR prosleđen Ruandi da bi im se tamo sudilo, uhapšen u Demokratskoj Republici Kongo i da se nalazi pod nadzorom tamošnje policije. Ntaganzwa, bivši gradonačelnik opštine Nyakizu u regionu Butare, optužen je za genocid i zločine protiv čovečnosti zbog masakra pripadnika plemena Tutsi u njegovoj opštini, uključujući i okrug Cyahinda, kao i za silovanja i druga dela seksualnog nasilja počinjena nad ženama u regionu Butare. Zahvaljujemo vlastima Demokratske Republike Kongo na saradnji i pozivamo ih da bez odlaganja izruče optuženog Ruandi da bi mu se sudilo, u skladu s nalogom Veća za prosleđivanje MKSR. Od Saveta ponovo tražimo da pozove sve države da u potpunosti sarađuju na hapšenju i prebacivanju preostale osmorice optuženih koji su u bekstvu. Takva saradnja je od ključne važnosti kao podrška našim internim merama na lociranju tih optuženih ako želimo da one urode plodom. Spremni smo da ove optužene koji su u bekstvu izvedemo na suđenje pred Mehanizmom u najkraćem mogućem roku nakon njihovog hapšenja.

Što se tiče pravosudnih aktivnosti, u poslednje vreme je došlo do značajnog povećanja u broju podnesaka koji se dostavljaju Mehanizmu. Samo u proteklih šest meseci, od juna 2015. godine, ogranci Tužilaštva Mehanizma u Arushi i Hagu bili su uključeni u vođenje sporova u 23 predmeta. Zaposleni u Tužilaštvu Mehanizma se, usled smanjivanja broja zaposlenih na dva međunarodna suda, sve češće pozivaju da istovremeno obavljaju više poslova kako bi se maksimalno iskoristili resursi Tužilaštva, omogućila veća fleksibilnost i ispunio mandat Mehanizma u vezi sa, kako osnovnim, tako i *ad hoc* funkcijama. Tužilaštvo Mehanizma je usvojilo i druge strategije kako bi povećalo efikasnost, između ostalog i odlaganje zapošljavanja novog osoblja kako bi se prilagodilo promenama u rasporedu suđenja pred MKSJ. Sa osobljem koje je na raspolaganju, 10 stalno zaposlenih i 26 zaposlenih na žalbenim postupcima, obavljaju se i intenzivne pripreme za moguće žalbene postupke u predmetima protiv Vojislava Šešelja, Radovana Karadžića i Gorana Hadžića u narednim mesecima.

Podrška nacionalnim pravosudnim sistemima i dalje je važan deo rada Tužilaštva Mehanizma. Tokom proteklih šest meseci obradili smo 135 zahteva za pomoć podnetih od strane osam država članica i međunarodnih organizacija, čime je ukupan broj zahteva poslatih tokom poslednjih 12 meseci dostigao 343. Ovo predstavlja značajan obim posla, i zadovoljstvo mi je da izvestim da Tužilaštvo MMKS nastavlja da se uspešno nosi s njim, tako što zaposleni istovremeno obavljaju više funkcija, kao i primenom drugih mera. S tim u vezi sam objavio nekoliko smernica i protokola kako bi učinio efikasnijom proceduru u vezi s pružanjem podrške nacionalnim pravosudnim sistemima.

Tužilaštvo Mehanizma je do sada preuzelo većinu istražnih i tužilačkih spisa Tužilaštva MKSR. Nedavno je primilo 207 kutija raznoraznih spisa. Preostali materijali će biti prosleđeni nakon izricanja presude u predmetu *Butare* 14. decembra 2015. i time će biti završeno prosleđivanje svih aktivnih spisa Tužilaštva MKSR ogranku Tužilaštva Mehanizma u Arushi. Baza podataka dokaznog materijala MKSR, zajednički računarski sistemi i

oprema kao i trezor u kojem su pohranjeni fizički dokazi Tužilaštva MKSR sada su u potpunosti preuzeti i u nadležnosti su ogranka Tužilaštva Mehanizma u Arushi. Ogranak u Hagu nastavlja da radi s Tužilaštvom MKSJ kako bi pripremio postepeno prosleđivanje spisa Tužilaštva MKSJ Tužilaštvu Mehanizma u skladu s planom okončanja rada MKSJ.

Tužilaštvo Mehanizma takođe nadgleda predmete koje je MKSR prosledio Ruandi i Francuskoj. Istražna faza u predmetu *Munyeshyaka*, koji se vodi u Francuskoj, okončana je i, nakon što je istražni sudija, na predlog Francuskog državnog tužioca, 5. oktobra 2015. odbacio ovaj predmet, sada je na tu odluku u Francuskoj uložena žalba. U predmetu *Bucyibaruta*, koji je takođe pred istražnim sudijom u Francuskoj, očekuje se, kako sam obavesthen, da će postupak biti okončan u prvom tromesečju 2016, a početak suđenja, ako do njega dođe, se očekuje krajem 2016. U tom slučaju, nije verovatno da bi konačna presuda bila doneta pre polovine 2017. godine. Na suđenju u predmetu *Uwinkindi* u Ruandi nakon iznošenja završnih reči u novembru, izricanje presude je sada zakazano za decembar.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dozvolite mi da se sada osvrnem na MKSR.

Pre otprilike dvadeset godina, ovaj Savet je Rezolucijom 955 (1994), usvojenom 8. novembra 1994. godine, odlučio da osnuje međunarodni sud s isključivom ulogom da krivično goni osobe odgovorne za genocid i druge teške povrede međunarodnog humanitarnog prava počinjene u Ruandi i od strane državljanina Ruande u susednim državama od 1. jula do 31. decembra 1994. godine.

Pre nešto više od jedne sedmice, 1. decembra 2015, MKSR je održao svoju zvaničnu ceremoniju zatvaranja u Arushi, Tanzanija, kojom je obeležen kraj njegovog rada i mandata, s izuzetkom izricanja presude Žalbenog veća u predmetu koji se odnosi na Nyiramashukoa i petoricu drugih optuženih (predmet *Butare*) koje je zakazano za 14. decembar 2015. MKSR će tako definitivno biti zatvoren krajem ove godine.

Bio je to dugačak put pun izazova za sve koji su u njemu učestvovali obezbeđujući pozivanje na odgovornost za zločine počinjene u Ruandi tokom 1994. i ostvarivanje pravde za zajednicu koja je prošla kroz jednu od najstrašnijih humanitarnih tragedija modernog doba. MKSR se zatvara nakon što je podigao optužnice protiv 93 lica koja su optužena na osnovu njihovog rukovodećeg položaja, njihovog značajnog učešća u genocidu i njihovog učešća u počinjenju konkretnih užasnih zločina poput onih koji se odnose na silovanja i druga dela seksualnog nasilja. Svi optuženi osim njih osmorice su uhapšeni i, uz nekoliko izuzetaka, krivično gonjeni do kraja postupka tokom ukupno 5.800 dana suđenja. Do sada su vođena suđenja za njih 75, od kojih je 61 lice osuđeno za genocid i povezana krivična dela. Njih 14 je oslobođeno optužbi.

Kroz ove predmete Međunarodni sud je utvrdio, putem pravičnog i transparentnog pravosudnog procesa, šta se desilo u Ruandi tokom 1994. godine, izveo pred lice pravde počinioce teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava i značajno doprineo razvoju sudske prakse kao i najbolje prakse u istrazi i krivičnom gonjenju za međunarodne zločine.

Ono što se dogodilo u Ruandi tokom 1994. najbolje je objašnjeno odlukom Žalbenog veća MKSR u predmetu *Tužilac protiv Karemere i drugih*. Žalbena veće je 2006. godine u istorijskoj presudi po žalbi u predmetu *Karemera i drugi* zaključilo, na predlog tužioca, da je to da se u Ruandi tokom 1994. odigrao genocid dobro utvrđena i opšte poznata istorijska činjenica koju ne treba dodatno dokazivati, te da je treba formalno primiti na znanje. U odluci koja će ostati zapamćena, Žalbena veće MKSR je ustanovilo:

“Ne postoji niti jedan razuman osnov da bilo ko dovodi u pitanje da je, tokom 1994. godine, postojala kampanja masovnog ubijanja koja je imala za cilj da se uništi, u celosti ili bar veoma velikim delom, stanovništvo Ruande iz plemena Tutsi... ta kampanja je, u užasavajuće velikoj meri, bila uspešna. Iako tačni brojevi možda nikada neće biti poznati, velika većina pripadnika plemena Tutsi je ubijena, a mnogi drugi su silovani ili povređeni na drugi način...”

Ovaj Međunarodni sud je bio vodeća pravosudna institucija koja je razradila zakon o genocidu. Slično tome, postavila je i nekoliko drugih kamena temeljaca u sudskoj praksi, na primer definicijom silovanja razradom veze između seksualnog nasilja i genocida, principima komandne odgovornosti i odgovornosti nadređenog, itd. Njegovo partnerstvo s Ruandom i drugim državama omogućilo je ovom Međunarodnom sudu da doprinese obnovi i jačanju pravosudnog sistema Ruande, čije su nezavisnost, nepristrasnost, efikasnost i pravičnost sada u potpunosti osvedočene izručenjima i prosleđivanjima predmeta u njegovu nadležnost.

Rad MKSR, njegova jurisprudencija, kao i njegove procedure i praksa, verujem da predstavljaju značajne lekcije – od izazova s kojima smo se susretali do načina na koje smo pokušali da na njih odgovorimo – za nacionalne sudove i druge međunarodne pravosudne institucije koje će nastaviti zadatak istraga i krivičnog gonjenja za međunarodne zločine. Dokumentovanje takvih lekcija i praksi, koje je već započeto tokom poslednjih godina rada MKSR, treba da nastave drugi, na korist budućih generacija.

Gospodine predsedniče, ekscelencije,

Dugujemo veliku zahvalnost mnogima čija je podrška bila neophodna i presudna za ispunjenje mandata MKSR: Savetu bezbednosti, generalnom sekretaru i Sekretarijatu Ujedinjenih nacija, posebno Službi za pravne poslove i njenom rukovodstvu, kao i drugim organima Ujedinjenih nacija, na njihovoj konstantnoj podršci i saradnji. Savetu bezbednosti dugujemo posebnu zahvalnost na dalekovidosti koju je pokazao 1994. i ranije, kada je, osnivanjem MKSJ i MKSR, započeo i do kraja izneo stvaranje novih vidova pozivanja na odgovornost koji ne samo da su doveli do ostvarenja pravde u državama nastalim na području bivše Jugoslavije i u Ruandi, već su takođe poslužili kao zamajac za novu i živu arhitekturu globalne borbe protiv nekažnjivosti i koji su međunarodno krivično pravosuđe učinili trajnim obeležjem međunarodnog sistema. Zahvalnost takođe dugujemo državama članicama Ujedinjenih nacija na njihovoj saradnji u lociranju i hapšenju optuženih koji su bili u bekstvu i u svim drugim aspektima naših operacija. Dozvolite mi da u ovom kontekstu izdvojim vladu i narod Ruande, čiji su podrška i saradnja bili presudni u našim istragama, u omogućavanju pristupa svedocima i drugom dokaznom materijalu i u primeni naše strategije prosleđivanja predmeta nacionalnim pravosudnim sistemima. Zahvalnost sleduje i vladi i narodu Tanzanije, koji su bili naši ljubazni domaćini tokom proteklih više od dvadeset godina. Zahvalni smo i hiljadama svedoka, kako Tužilaštva tako i odbrane, koji su došli u Arushu da svedoče, i prepričaju i ponovo prožive svoja često traumatična iskustva da bi sudu pružili relevantne dokaze. Zahvalnost takođe dugujemo celokupnom osoblju Međunarodnog suda, u Sudskim većima, Sekretarijatu i Tužilaštvu, uključujući i sudijama koji su posvetili svoje dragoceno vreme i veštine, s odlučnošću i požrtvovanošću, ispunjenju mandata MKSR. Želim da odam posebno priznanje svojim prethodnicima – tužiocima Richardu Goldstoneu, Louise Arbor i Carli Del Ponte – od kojih je svako dao trajan i dragocen doprinos radu Tužilaštva i Međunarodnog suda, kao i širim globalnim naporima na promovisanju pozivanja na odgovornost za masovne zločine. Zahvalnost dugujemo predsedniku Vagnu Joensenu i sekretaru Majoli i njihovim prethodnicima kao i našim kolegama iz odbrane, neizostavnom elementu svakog pravičnog pravosudnog postupka, jer će na kraju nasleđe svakog pravosudnog postupka biti određeno njegovom pravičnošću, možda čak i više nego sudskom praksom i statistikama.

MKSR je učinio sve u svojoj moći, uprkos brojnim izazovima, da ispuni mandat koji mu je poverio Savet bezbednosti i da ispuni očekivanja zajednica koje su neposredno pogođene tragedijom iz 1994. godine, kao i očekivanja ostatka međunarodne zajednice.

Postignuto je mnogo u ostvarivanju pravde za žrtve i pozivanju na odgovornost počinitelaca genocida iz 1994. godine. Ipak, ima još toga što tek treba uraditi. Nedostatke koji i dalje omogućavaju nekažnjivost treba otkloniti primerenim pozivanjem na odgovornost. Države članice treba da maksimalno sarađuju s Mehanizmom kako bi se obezbedilo hapšenje osmorice preostalih optuženih u bekstvu i njihovo sudsko procesuiranje. Na stotine drugih osumnjičenih za učešće u genocidu mora biti izvedeno pred sud u državama u kojima se skrivaju ili izručeno Ruandi da bi im se sudilo. Osobe koje su oslobođene krivice ili su odslužile kazne koje se trenutno nalaze u nadležnosti Mehanizma u Arushi moraju biti relocirane tamo gde će moći da nastavte svoje živote. Zatvaranje MKSR, prvog *ad hoc* međunarodnog suda koji se zatvara, jeste događaj od ogromne važnosti. Ali on predstavlja tek kraj jednog poglavlja. Globalna borba za pravdu i pozivanje na odgovornost mora se nastaviti i intenzivirati, nadovezujući se na nasleđe MKSR i MKSJ kao i hibridnih međunarodnih sudova. Moramo nastaviti da na masovna zverstva bilo gde u svetu odgovaramo putem odgovarajućih mehanizama za pozivanje na odgovornost. Kao što je to Savet bezbednosti istakao pre više od dvadeset godina i u nekoliko navrata od tada, to predstavlja put ka miru i pomirenju.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, veoma sam svestan činjenice da je ovo moje poslednje obraćanje i izveštaj Savetu bezbednosti u svojstvu tužioca MKSR. Takođe sam duboko svestan časti koju mi je Savet ukazao imenujući me za tužioca 2003. godine i prilikom reizbora u kasnijim prilikama. Ovaj savet mi je dao privilegiju da vodim Tužilaštvo, kao i istražni i tužilački proces na MKSR, u trenutku kada je obim njegovog rada bio na vrhuncu, zatim tokom sprovođenja strategije okončanja njegovog rada, te tokom tranzicije na sada već etablirani rezidualni Mehanizam. Osećam ogromnu zahvalnost generalnom sekretaru i Savetu bezbednosti na toj časti.

Hvala vam na pažnji.